

# „TÉRSÉGI TÁRSADALOM” SOROZAT

\*\*\*\*\*

## Rurális iskolák – válaszút előtt?

### Szükség van-e falusi környezetben iskolára?

A címben feltett kérdésre a kézenfekvő válasz az, hogy kisebbségi társadalomban minden iskola fontos, bárhol is működik. A gyakorlat azonban a székelyföldi térségben is sokszor ellentmond ennek az elvnek. Az iskolák, az osztályok, tanulók, a falun tanító pedagógusok száma csökken. Ez nem csupán a demográfiai folyamatok hatása. Gyarapodik azoknak a családoknak a száma, amelyek úgy gondolják, hogy a falusi iskola kevésbé színvonalas és kevésbé versenyképes mint a városi, ezért gyerekeik számára városi iskolát választanak. A leépülés még fontosabb jele, hogy az egy községhez tartozó települések iskoláit központosítják, ez az adminisztratív megoldás a kis településeken iskolák megszűnéséhez vezet. Ez a fokozatos leépülési folyamat mindenki számára ismert, hallgatólagosan mindenki tudomásul veszi, a közéletben igyekszünk minél kevesebbet beszélni róla.

### Miért fontos ez a téma?

Két tényezőre érdemes felhívni a figyelmet. Európa több országában, az Amerikai EgyesültÁllamokban, Kanadában a fentiekkel homlokegyenest ellenkező trend van kibontakozóban. A falusi iskolákat nem felszámolják, hanem megerősítik. Nem megszüntetik anyagi okokra, költségvetési korlátokra hivatkozva, hanem beruháznak ezekbe az iskolákba. Az épületeket felújítják vagy kibővítik, az oktatói állományt növelik, az oktatási tevékenység mellett az iskolákhoz további, helyi közösségi funkciókat kapcsolnak.

Ez a folyamat minden kétséget kizáróan kapcsolatban van az úgynevezett „vidékfejlesztési fordulattal”, a vidéki térségek és települések fölértékelődésével. Fokozatosan egyre fontosabbá válnak az olyan vidéki adottságok mint a természetközelség, az egészségesebb környezet, a biztonságosabb ételkészítés, az egyedi természeti, kulturális és társadalmi adottságok, a helyi közösségek szerepe. **A vidéki települések újbóli megerősítése azonban – a helyben élők részvétele mellett! – csak akkor képzelhető el, ha van olyan helyi intézmény is, amely felvállalja, kezdeményezi, ösztönzi, szervezi ezt a folyamatot.** Miért érdemes a rurális iskolába beruházni? A válasz kézenfekvő: más intézmények hiányában az iskola lehet az az intézményes keret (fókusz, központ) amely az ehhez a munkához szükséges eszközjellegű beruházások, illetve a szükséges humán erőforrás biztosítása révén **HELYI TUDÁSBÁZISSÁ FEJLESZTHETŐ.**

# „TÉRSÉGI TÁRSADALOM” SOROZAT

\*\*\*\*\*

Egy ilyen jellegű folyamatnak két nagyon fontos feltétele van. Az első, a nehezebb és a fontosabb a szemléletváltás. A szemléletváltás igénye természetesen nem csak a helyi lakosságra vonatkozik, hanem az iskola-és oktatáspolitikai tervezőire, szervezőire is. A tét nem jelentéktelen. Csak a székelyföldi tömbmagyar térségben több mint 250 olyan település van, amely nem községközpont, helyi fejlesztést kezdeményező/szervező helyi intézménye nincsen, és amelyek esetében azt tapasztalhatjuk, hogy a helyi közösségként való működés leépülőben van. A második feltétel az anyagi keretek biztosítására vonatkozik: épületfelújítás, felszerelés, pedagógusok és más szakemberek bevonása. Az ilyen jellegű, a helyi közösség megerősítésébe való beruházás jelentős összeg is lehet, azt azonban érdemes lehet kimelni, hogy „a helyi közösségbe való beruházás” nem költségesebb, mint az ismert infrastrukturális beruházások.

Az **ÚJRAPOZÍCIONÁLÁS** új funkciók és új lokális társadalmi szerepek kialakítását, főlvállalását javasolja. Ezek eredményeként lényeges mértékben kibővülhet az iskola intézményi működési modellje és társadalmi funkciója. A vidéki iskolák kedvezőtlen helyzete arra ösztönöz, hogy (a.) ismerjük meg azokat az újszerű kezdeményezéseket, amelyek más térségekben, más országokban a falusi iskolák működésének, lokális társadalmi szerepének újragondolására irányulnak, illetve (b.) vizsgáljuk meg azokat a helyi/térségi feltételeket és lehetőségeket, amelyeket a máshol kidolgozott modellek térségi adaptálása esetén kiindulópontként lehetne kezelni.

*Ez a problémakör székelyföldi léptékű fejlesztési téma is abban az értelemben, hogy rövidtávon nem lehet olyan országos programra számítani, amely a falusi iskolák komplex, újszerű fejlesztésére irányulna (sőt, ezzel ellentétben a létező hálózat további „racionalizálását” célzó kezdeményezésekre, iskolák összevonására vagy megszüntetésére lehet számítani). A rurális iskolák esetében az új társadalmi szerepkörök szakmai elgondolása, lehetőségek szerinti elindítása – kisebbségi vonatkozásban – kétszeresen is fontos (iskolaműködtetés és településfejlesztés). A helyi iskolák sorsa a községközpont státussal NEM rendelkező települések sorsát is meghatározza.*

## A TÉMA RÉSZLETESEBB KIFEJTÉSE:

BIRÓ A. Z. – SÁROSI-BLÁGA Á. RURÁLIS ISKOLÁK – VÁLASZÚT ELŐTT?

<https://proscirural.ro/lapszamok/iii-evfolyam-3-4-lapszam/ruralis-iskolak-valaszut-elott/>